

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 30g/2020

privind excepția de neconstituționalitate
a unor dispoziții din articolul 243 din Codul penal și
din articolul 7 alin. (6) din Codul de procedură penală
(*subiectul infracțiunii de spălare a banilor și obligativitatea deciziilor
Curții Constituționale*)

CHIȘINĂU

23 iulie 2020

Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Domnica MANOLE, *Președinte*,
dlui Eduard ABABEI,
dlui Nicolae ROȘCA,
nei Liuba ȘOVA,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dlui Gheorghe Reniță, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată pe 6 martie 2020,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând pe 23 iulie 2020 în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află excepția de neconstituționalitate a textului „trebuia să știe” din articolul 243 alin. (1) literele a) și c) din Codul penal și a articolului 7 alin. (6) din Codul de procedură penală, ridicată de către dl avocat Vasile Nicoară, în interesele domnului Chiril Lucinschi, inculpat în dosarul nr. 1a-806/18, pendinte la Curtea de Apel Chișinău.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de un complet de judecători de la Curtea de Apel Chișinău, format din doamna Silvia Vrabii și domnii Sergiu Furdui și Alexandru Spoială, în baza articolului 135 alin. (1) lit. a) și lit. g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Pe 4 aprilie 2018, Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani, l-a condamnat pe dl Chiril Lucinschi pentru comiterea a două infracțiuni de spălare de bani în proporții deosebit de mari incriminate de articolul 243 alin. (3) lit. b) din Codul penal, precum și pentru comiterea infracțiunii prevăzute la articolul 352¹ alin. (2) [*inclusiunea intenționată a unor date incomplete sau false, neinclusiunea intenționată a unor date în declarația de avere și interese personale*] din Codul penal. Cu privire la spălarea banilor, prima instanță a calificat acțiunile persoanei conform articolului 243 alin. (3) lit. b) din Codul penal, după cum urmează: convertirea și transferarea bunurilor de către o persoană care știe că acestea constituie venituri ilicite, în scopul de a tăinui și de a deghiza originea ilicită a bunurilor sau de a ajuta orice persoană, implicată în comiterea infracțiunii principale, de a se sustrage de la consecințele juridice ale acestor acțiuni, comisă în proporții deosebit de mari. Pentru concurs de infracțiuni, instanța

de judecată i-a aplicat dlui Chiril Lucinschi pedeapsa închisorii de cinci ani și șase luni cu privirea de dreptul de a ocupa funcții publice pe un termen de patru ani. Totodată, instanța de judecată a dispus încetarea procesului penal de învinuire a persoanei în baza articolului 352¹ alin. (1) [*declarația necorespunzătoare adevărului, făcută unui organ competent în vederea producerii unor consecințe juridice, pentru sine sau pentru o terță persoană, atunci când, potrivit legii sau împrejurărilor, declarația servește pentru producerea acestor consecințe*] din Codul penal, din cauza expirării termenului de prescripție.

4. Sentința primei instanțe a fost contestată cu apel atât de către procuror, cât și de către apărătorii inculpatului.

5. În cadrul ședinței instanței de apel, dl avocat Vasile Nicoară a ridicat, în interesele dlui Chiril Lucinschi, excepția de neconstituționalitate a textului „trebuia să știe” din articolul 243 alin. (1) literele a) și c) din Codul penal și a articolului 7 alin. (6) din Codul de procedură penală.

6. Printr-o încheiere din 14 februarie 2020, Curtea de Apel Chișinău a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a sesizat, în acest sens, Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

7. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 1 Statul Republica Moldova

„[...]”

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.”

Articolul 22 Neretroactivitatea legii

„Nimeni nu va fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care, în momentul comiterii, nu constituiau un act delictuos. De asemenea, nu se va aplica nici o pedeapsă mai aspră decât cea care era aplicabilă în momentul comiterii actului delictuos.”

Articolul 23 Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 140 Hotărârile Curții Constituționale

„[...]”

(2) Hotărârile Curții Constituționale sunt definitive și nu pot fi atacate.”

8. Prevederile relevante ale Codului penal, adoptat prin Legea nr. 985 din 18 aprilie 2002, sunt următoarele:

Articolul 243
Spălarea banilor

„(1) Spălarea banilor săvârșită prin:

a) convertirea sau transferul bunurilor de către o persoană care știe ori **trebuie să știe** că acestea constituie venituri ilicite, în scopul de a tăinui sau de a deghiza originea ilicită a bunurilor sau de a ajuta orice persoană, implicată în comiterea infracțiunii principale, de a se sustrage de la consecințele juridice ale acestor acțiuni;

b) tăinuirea sau deghizarea naturii, originii, amplasării, dispunerii, transmiterii, deplasării proprietății reale a bunurilor ori a drepturilor aferente de către o persoană care știe sau trebuie să știe că acestea constituie venituri ilicite;

c) dobândirea, deținerea sau utilizarea bunurilor de către o persoană care știe ori **trebuie să știe** că acestea constituie venituri ilicite;

d) participarea la orice asociere, înțelegere, complicitate prin acordarea de asistență, ajutor sau sfaturi în vederea comiterii acțiunilor prevăzute la lit. a)-c)

se pedepsește cu amendă în mărime de la 1350 la 2350 unități convenționale sau cu închisoare de până la 5 ani, în ambele cazuri cu (sau fără) privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 2 la 5 ani, cu amendă, aplicată persoanei juridice, de la 8000 la 11000 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate sau cu lichidarea persoanei juridice.

(2) Aceleași acțiuni săvârșite:

[lit. a) exclusă prin Legea nr. 277 din 18 decembrie 2008, în vigoare 24 mai 2009]

b) de două sau mai multe persoane;

c) cu folosirea situației de serviciu

se pedepsesc cu amendă în mărime de la 2350 la 5350 unități convenționale sau cu închisoare de la 4 la 7 ani, cu amendă, aplicată persoanei juridice, în mărime de la 10000 la 13000 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita anumite activități sau cu lichidarea persoanei juridice.

(3) Acțiunile prevăzute la alin. (1) sau (2), săvârșite:

a) de un grup criminal organizat sau de o organizație criminală;

b) în proporții deosebit de mari,

se pedepsesc cu închisoare de la 5 la 10 ani, cu amendă, aplicată persoanei juridice, în mărime de la 13000 la 16000 de unități convenționale sau cu lichidarea persoanei juridice.

[...]”

9. Prevederile relevante ale Codului de procedură penală, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003, sunt următoarele:

Articolul 7
Legalitatea procesului penal

„(6) Hotărârile Curții Constituționale privind interpretarea Constituției sau privind neconstituționalitatea unor prevederi legale sunt obligatorii pentru organele de

urmărire penală, instanțele de judecată și pentru persoanele participante la procesul penal.

[...].”

10. Prevederile relevante ale Legii nr. 308 din 22 decembrie 2017 cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului sunt următoarele:

Articolul 4 Entitățile raportoare

„(1) Sub incidența prezentei legi cad următoarele persoane fizice și juridice, denumite în continuare entități raportoare:

- a) băncile specificate în Legea nr. 202/2017 privind activitatea băncilor;
- b) unitățile de schimb valutar (altele decât băncile);
- c) societățile de registru, societățile de investiții, Depozitarul central unic, operatorii de piață, operatorii de sistem, asigurătorii (reasigurătorii), intermediarii în asigurări și/sau în reasigurări persoane juridice, Biroul Național al Asigurătorilor de Autovehicule, fondurile nestatale de pensii, organizațiile de creditare nebancaară, asociațiile de economii și împrumut, asociațiile centrale ale asociațiilor de economii și împrumut;
- d) organizatorii jocurilor de noroc;
- e) agenții imobiliari;
- f) persoanele fizice și juridice care practică activități cu metale prețioase și pietre prețioase;
- g) avocații, notarii și alți liber-profesioniști, în perioada participării, în numele clientului, la orice tranzacție financiară și imobiliară sau în perioada acordării asistenței pentru planificarea ori efectuarea tranzacțiilor pentru client ce țin, în ambele cazuri, de vânzarea-cumpărarea imobilelor, donația bunurilor, gestionarea mijloacelor financiare, valorilor mobiliare și altor bunuri ale clientului, deschiderea și gestionarea conturilor bancare, crearea și gestionarea persoanelor juridice, gestionarea bunurilor aflate în administrare fiduciară, precum și de procurarea și vânzarea acestora;
- h) locatorii persoane juridice care practică activitate de întreprinzător, cu excepția persoanelor prevăzute la lit. c), și care transmit, în condițiile contractului de leasing, locatarilor, la solicitarea acestora, pentru o anumită perioadă, dreptul de posesiune și/sau de folosință asupra unui bun ai cărui proprietari sunt, cu sau fără transmiterea dreptului de proprietate asupra bunului la expirarea contractului;
- i) societățile de plată, societățile emitente de monedă electronică și furnizorii de servicii poștale care activează în conformitate cu Legea nr. 114/2012 cu privire la serviciile de plată și moneda electronică;
- j) furnizorii de servicii poștale care activează în conformitate cu Legea comunicațiilor poștale nr. 36/2016;
- k) entitățile de audit, persoanele juridice și întreprinderile individuale care prestează servicii de contabilitate;
- l) alte persoane fizice și juridice care comercializează bunuri în sumă de cel puțin 200000 de lei sau echivalentul acesteia numai în cazul în care plățile sunt efectuate în numerar, indiferent dacă tranzacția este efectuată printr-o operațiune sau prin mai multe operațiuni care par a avea legătură între ele.

(2) Serviciul Vamal, cel târziu la data de 15 a lunii imediat următoare lunii de gestiune, comunică Serviciului Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor toate informațiile privind valorile valutare declarate de către persoanele fizice și juridice în conformitate cu prevederile art. 33 și 34 din Legea nr. 62/2008 privind reglementarea valutară, cu excepția valorilor valutare declarate de Banca Națională a Moldovei și băncile licențiate.

(3) Serviciul Vamal comunică imediat, dar nu mai târziu de 24 de ore, Serviciului Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor informațiile referitoare la cazurile identificate suspecte de import și/sau export în/din țară al valorilor valutare.

(4) Autoritățile publice, altele decât organele cu funcții de supraveghere a entităților raportoare prevăzute la art. 15 alin. (1), sesizează imediat, dar nu mai târziu de 5 zile lucrătoare, Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor despre cazurile cu privire la posibilele încălcări ale prevederilor prezentei legi, identificate în exercitarea funcțiilor.

(5) Persoanele fizice sau juridice, altele decât cele indicate la alin. (1), pot informa Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor despre cazurile devenite cunoscute cu privire la spălarea banilor și finanțarea terorismului, utilizând canale ordinare de comunicare – serviciul poștal, e-mail, telefon.”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

11. Autorul excepției de neconstituționalitate afirmă că textul „trebuia să știe” din articolul 243 alineatul (1) literele a) și c) din Codul penal [care stabilește răspunderea penală pentru spălarea banilor] este neconstituțional în măsura în care este interpretat ca fiind aplicabil nu doar persoanelor fizice și juridice denumite „entități raportoare”, ci și altor persoane cărora actele normative nu le stabilesc obligația de precauție (vigilență) și de raportare (declarare).

12. Potrivit autorului excepției de neconstituționalitate, textul „trebuia să știe” din articolul 243 alineatul (1) literele a) și c) din Codul penal este contrar articolelor 1 alin. (3) [*preeminența dreptului*], 22 [*principiul legalității incriminării și a pedepsei*] și 23 [*dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle*] din Constituție.

13. De asemenea, în opinia autorului excepției de neconstituționalitate, articolul 7 alin. (6) din Codul de procedură penală este neconstituțional în măsura în care deciziile Curții Constituționale nu ar fi obligatorii pentru organele de urmărire penală, instanțele de judecată și pentru persoanele participante la procesul penal. Autorul excepției de neconstituționalitate consideră că această interpretare contravine articolului 140 alin. (2) din Constituție, care stabilește că hotărârile Curții Constituționale sunt definitive și nu pot fi atacate.

B. Aprecierea Curții

14. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

15. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor dispoziții din Codul penal și din Codul de procedură penală, ține de competența Curții Constituționale.

16. Curtea constată că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de reprezentantul unei părți în proces. Astfel, sesizarea este formulată de către subiectul cărui i s-a conferit acest drept, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat acesta prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

17. Curtea reține că o altă condiție pentru formularea excepției de neconstituționalitate o constituie aplicabilitatea prevederilor contestate în cauza în care a fost ridicată excepția (a se vedea HCC nr. 2 din 9 februarie 2016, § 82).

18. **Cu privire la primul capăt al sesizării**, Curtea reține că articolul 243 alin. (1) literele a) și c) din Codul penal stabilește răspunderea penală pentru spălarea banilor concretizată în: (i) convertirea sau transferul bunurilor de către o persoană care știe ori trebuia să știe că acestea constituie venituri ilicite, în scopul de a tăinui sau de a deghiza originea ilicită a bunurilor sau de a ajuta orice persoană, implicată în comiterea infracțiunii principale, de a se sustrage de la consecințele juridice ale acestor acțiuni; (ii) dobândirea, deținerea sau utilizarea bunurilor de către o persoană care știe ori trebuia să știe că acestea constituie venituri ilicite.

19. Sub acest aspect, autorul excepției de neconstituționalitate contestă textul „trebuia să știe” din articolul citat. Curtea observă că în cauza în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate Curtea de Apel Chișinău trebuie să examineze legalitatea și temeinicia unei sentințe de condamnare pronunțate de către Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani. Totuși, prima instanță nu a aplicat textul contestat. Ea a calificat acțiunile persoanei în baza articolului 243 alin. (3) lit. b) din Codul penal, precizând că aceasta știa că bunurile convertite și, respectiv, transferate au avut o proveniență ilicită (a se vedea *supra* § 3).

20. Totodată, Curtea reține că textul „trebuia să știe” din articolul 243 alin. (1) literele a) și c) din Codul penal a făcut anterior obiect al examinării în instanța de control constituțional, însă din perspectiva altor critici. În acest sens, Curtea a pronunțat Deciziile nr. 104 din 17 octombrie 2017 și nr. 109 din 7 noiembrie 2017, prin care a declarat inadmisibile sesizările nr. 132g/2017 și, respectiv, nr. 138g/2017.

21. În această cauză, autorul excepției de neconstituționalitate pune în discuție un alt aspect, *i.e.* determinarea cercului de persoane cărora le poate fi aplicat textul contestat. În particular, autorul excepției de neconstituționalitate consideră că textul „trebuia să știe” din articolul 243 alin. (1) literele a) și c) din Codul penal se referă doar la entitățile raportoare în sensul articolului 4 din Legea nr. 308 din 22 decembrie 2017 cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, nu și la alte persoane care, de altfel, în opinia autorului sesizării, nu au obligația de precauție (vigilență) și de raportare (declarare). În aceste context, Curtea reține că stabilirea câmpului de aplicare al unei

infracțiuni constituie o problemă de interpretare și de aplicare a legii și nu ține de competența Curții Constituționale (a se vedea DCC nr. 67 din 15 iunie 2020, § 34, și jurisprudența citată acolo). Această competență le revine, prin definiție, instanțelor de judecată. În același sens, și Curtea Europeană a Drepturilor Omului a subliniat că rolul decizional conferit instanțelor de judecată urmărește tocmai înlăturarea dubiilor ce persistă cu ocazia interpretării normelor (*Rohlena v. Cehia* [MC], 27 ianuarie 2015, § 50 și § 51).

22. **Cu privire la cel de-al doilea capăt al sesizării**, Curtea notează că, în conformitate cu articolul 7 alin. (6) din Codul de procedură penală, hotărârile Curții Constituționale privind interpretarea Constituției sau privind neconstituționalitatea unor prevederi legale sunt obligatorii pentru organele de urmărire penală, instanțele de judecată și pentru persoanele participante la procesul penal.

23. Autorul excepției de neconstituționalitate afirmă că acest text de lege este interpretat de instanțe în sensul în care deciziile Curții Constituționale nu ar fi obligatorii, ci numai hotărârile.

24. Curtea reține că, potrivit articolului 28 alin. (1) din Legea nr. 317 din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională, actele Curții Constituționale sunt acte oficiale și executorii, pe întreg teritoriul țării, pentru toate autoritățile publice și pentru toate persoanele juridice și fizice.

25. Totodată, în HCC nr. 20 din 9 iulie 2020 Curtea a stabilit că textul „hotărârile Curții Constituționale” din articolul 140 alin. (2) din Constituție nu distinge nici în funcție de tipurile actelor pe care Curtea le pronunță (hotărâre, decizie, aviz), nici în funcție de conținutul acestora, fapt care conduce la concluzia că toate actele Curții pronunțate în exercitarea competențelor sale constituționale sunt definitive. Noțiunea de „hotărâre” este una generală și cuprinde toate tipurile de acte ale Curții: hotărâre, decizie, aviz. Indiferent de denumirea lor, actele respective sunt definitive și nu pot fi atacate. Astfel, textul „hotărârile Curții Constituționale” din articolul 140 alin. (2) din Constituție în accepțiunea de acte adoptate de Curte are în vedere hotărârile, deciziile și avizele pronunțate de Curte în exercitarea competențelor sale constituționale (§ 34).

26. Curtea mai reamintește că o dispoziție legală nu poate fi ruptă din sistemul normativ din care face parte și nu poate acționa în mod izolat. Dimpotrivă, ea trebuie citită în coroborare cu celelalte dispoziții legale incidente, ca făcând parte dintr-un sistem juridic coerent (DCC nr. 23 din 29 martie 2018, § 30).

27. Așadar, interpretările izolate și/sau vădit eronate nu pot face obiectul controlului de constituționalitate, ci al controlului judecătoresc (a se vedea DCC nr. 59 din 25 aprilie 2019, § 39, și jurisprudența citată acolo).

28. Prin urmare, în baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate este inadmisibilă și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolului 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și a articolelor 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a textului „trebuia să știe” din articolul 243 alin. (1) literele a) și c) din Codul penal și a articolului 7 alin. (6) din Codul de procedură penală, ridicată de către dl avocat Vasile Nicoară, în interesele domnului Chiril Lucinschi, inculpat în dosarul nr. 1a-806/18, pendinte la Curtea de Apel Chișinău.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

*Chișinău, 23 iulie 2020
DCC nr. 89
Dosarul nr. 30g/2020*